

Innleveringsoppgave nr 1: Etologi

April 2005

Hans-Petter Gamborg

Oppgave 1.

Jeg har valgt følgende hunderaser i denne oppgaven: Vorstehhund, Irsk setter, og Gordon setter. Når det gjelder adferdsmessige forskjeller på disse rasene så er de utifra litteraturen nesten identiske hunder, men noen forskjeller har jeg funnet.

Irsk setter er en rase som er glad og vennlig, men til gjengjeld så krever den mer av eieren. Den er våken og intelligent og har en livlig og intens fremtoning. (Andersson og Wiklund, 1997). Denne flotte rødhåringen er også barnekjær og en ypperlig stående jakthund. Men det hevdes at den blir sent voksen og tar derfor lydighetstrening vanskeligere enn de andre setterrasene. Sitat: *"En irsk setter er en jakthund og bør kun erverves til dette formål"*. (www.canis.no, rasevelger, 2005)

Gordon setter var tidligere best som skogsfuglehund, men har utviklet seg til å bli like nyttig i fjellet og lavlandet. (Anderson og Wiklund, 1997). Mye av grunnet til denne utviklingen er nok at Gordon setteren har stilt i samme jakthundklasse som de andre setterrasene i flere år, noe som for øvrig er unikt for Norge. (canis.no, jakthundforum, 2005) Videre er også denne setteren kjent for å være intelligent, arbeidsvillig, modig og med rolig og vennlig temperament. Sitat: *"En Gordon setter er også en ypperlig jakthund og bør derfor i likhet med irsk setter kun erverves til dette formål"*. (canis.no, rasevelger, 2005)

Når det gjelder Vorstehhunden kommer denne i flere utgaver, som langhåret, korthåret og strihåret. Jeg tar for meg den korthårede og strihårede da disse går for å være nokså like gemyttmessige. Grunnen til at jeg ikke valgte kun en av vorstehhundene er at litteraturen ofte smelter sammen når det gjelder disse. Den eneste adferdsmessige forskjellen, på kort- og strihåret Vorster, som jeg har funnet, er at den strihårede går for å være mer stri og vanskelig å ha med å gjøre enn den korthårede varianten. (canis.no, jakthundforum, 2005) Noe som også hevdes å være en feilaktig og gammeldags oppfattning. (Andersson og Wiklund, 1997)

Vorsterhunden er en mer "all-round" hund enn setterrasene. Den fungerer like utmerket til lydighet og hundekjøring som jakthund. Den kan brukes til å støte klovvilt og småvilt, den kan jage med los i noen minutter og er en villig apportør både til lands og til vanns.

Vorsterhunden har også sterk rovdyrskarphet. (Andersson og Wiklund, 1997).

For meg virker det som at litteraturen ofte er basert på forfatterens synsing og/eller erfaring med rasene. Mye av beskrivelsene er noe diffuse og ofte lite beskrivende. Jeg valgte derfor å gå inn på www.genetica.se for å se på raseprofilene til de valgte rasene. Disse raseprofilene er basert på et betydelig antall MH-beskrivelser av rasene. Dessverre fantes det ingen raseprofil over Gordon setter så den blir ikke tatt med i denne sammenlikningen.

I Raseprofilene til Irsk setter og Vorstehhund kan det se ut som om Vorstehhunden er noe mer sosial enn Irsk setteren, da den følger engasjert med testlederen. Irsk setteren følger også med, men interesserer seg ikke for testlederen på samme måte. Videre har Vorstehhunden noe høyere lekelyst og kamplyst, begge hundene har noe lavt byttegripende, men Vorstehhunden ligger "bedre" an også der. Irsk setteren viser ikke like mye trusselsignaler og forsvar som Vorstehhunden, i testens tidlige momenter, men til gjengjeld avreagerer Irsk setteren lettere på disse momentene. Dette er naturlig da en hund med lavt forsvar ikke blir like redd som en hund med høyt forsvar. Det som da er litt pussig her er at når forsvar og trusselsignaler virkelig skal måles noe senere i testen så ligger disse to hunderasene ganske likt når det gjelder mot og avreagering, selv om Vorstehhunden også der viser mer trusselsignaler og forsvar enn Irsk setteren.

En kort konklusjon fra MH-beskrivelsen på Irsk setter og Vorstehhund blir da at Vorstehhunden har mer forsvar, samarbeidsvilje og mot enn Irsk setteren. Den har også lettere for å avreagere og har bedre byttegripende enn Irsk setteren. Da spør det bare hvor viktig eller uviktig disse resultatene er for hundenes bruksegenskaper. (www.genetica.se, raseprofiler, 2005)

Oppgave 2.

Bruken av ordet motivasjon i dagligtalen er noe ganske annet enn betydningen av ordet motivasjon innen etologien. I dagligtalen bruker vi ofte ordet motivasjon etter hva vi har lyst til å gjøre. For eksempel: "I dag er jeg ikke motivert til å gjøre husarbeid", da vi egentlig mener at vi ikke har lyst til å gjøre husarbeid.

Når en refererer til motivasjon i etologien snakker en om medfødte egenskaper. En talentfull idrettsutøver har kanskje større motivasjon for å takle hard trening og press en hva andre har. Vedkommende er rett og slett begavet. (Tapper, 2004)

En hund, eller et individ, er fra fødselen av mer eller mindre motivert for å utføre oppgaver og atferder, men det må en stimuli til for at motivasjonen skal utløses i atferd. Styrken av stimuli som må til er avhengig av hvor stor iboende motivasjon hunden har. Lav motivasjon krever sterk stimuli, mens høy motivasjon krever mindre stimuli. I tillegg til dette har hunden en iboende "motstand" for å utløse en adferd. Denne "motstanden" er det vi kaller terskelverdi. (Tapper, 2004) For å lage et bilde av dette kan vi se for oss et glass med saft der saftkonsentratet er motivasjonen, vannet vi blander ut med er stimuli og høyden på glasset er terskelverdien. Når glasset renner over er adferden utført.

Hundens medfødte motivasjon kan forandre seg livet igjennom. Dersom hunden høster gode erfaringer ved å utføre adferd den er motivert for å gjøre, vil dette forsterke motivasjonen for å utføre atferden. Det betyr at individet trenger mindre vann, eller stimuli, for at glasset skal renne over. Det motsatte skjer dersom individet opplever negative erfaringer ved å utføre atferden. (Tapper, 2004)

En Retriever har høy motivasjon for å apportere, så høy at atferden nærmest er selvforsterkende. Dersom vi med belønning forsterker dette hos en retriever, forteller vi den noe den allerede vet. Nemlig at apportering er kjempegøy. En schæferhund som derimot ikke har like høy motivasjon for denne atferden, må ha mer stimuli for å kunne utføre den. Vi må da ofte forsterke atferden i flere ledd: Først vekke interesse for apportgjenstanden, kanskje ved å kaste den så hunden får jakte på den, noe schæfere har høy motivasjon for å gjøre. Deretter forsterker vi det at den kommer tilbake med gjenstanden, og belønner det ved eventuelt å kaste den igjen. Det at en hund har høy motivasjon for å jakte på gjenstander, på

samme måte som retrievere har høy motivasjon for apportering, medfører at vi kan bruke det som belønning. (Tapper, 2004)

Oppgave 3

Den delen av hjernen som styrer følelser kaller vi det Limbiske system og er plassert i storehjernen. Det Limbiske system har, hos hunder, større prosentandel av hjernen enn hva det har hos mennesker, og utifra det kan vi anslå at hunder ikke kan styre følelsene sine i like stor grad som vi kan. Vi kan til en viss grad la fornuften styre følelsene våre, men det er også en stor del av våre følelser vi absolutt ikke kan styre. Forelskelse og fortvilelse kan være eksempler på dette. Dermed burde det være forholdsvis greit for oss å forstå våre hunder på dette området. (Tapper, 2004)

I og med at hunder ikke kan kontrollere følelsene sine vil det, utifra etologien, være mer korrekt å betegne dette som emosjoner enn som følelser hos hunder. Om vi skal ta stilling til hvorvidt mennesker også har emosjoner må det i så fall være de følelsene vi ikke kan kontrollere med fornuften.

Oppgave 4.

Hundens evne til å kommunisere stammer fra hundens stamfar, nemlig ulven. Ulvene lever i flokk, jakter i flokk og har et imponerende innbyrdes hierarki som er avgjørende for flokkens funksjonalitet og levedyktighet. En flokk som sloss hele tiden ville vært en svak og ustabil sammensetning, og dermed mindre levedyktig. Dette har medført at de har et presist og komplisert kommunikasjonssystem som vi bare kan drømme om å oppleve helheten av. Hundene har noen signaler som fungerer på avstand, andre signaler som fungerer ved nærkontakt og signaler som fungerer lenge etter at dyret har vært tilstede.

Vi deler hundens signaler opp i fire hovedgrupper:

- Visuelle signaler
 - o Kroppsholdning, haleføring, ører, mimikk etc.
- Akustiske signaler
 - o Bjeffing, knurring, hyling, piping etc.
- Taktile signaler
 - o Berøring
- Kjemiske signaler
 - o Urinmarkering, lukter, smak etc.

(NKK, kompendium for Karaktertestdommere, 14.04.2005)

Hunder er eksperter på å lære seg andre arters kroppspråk og signaler. Dette kommer som en følge av, forfedrene, ulvenes ekspertise og avhengighet av jakt. Ulven er i sin jakt, avhengig av å kunne forutse byttedyrets neste bevegelse, den må vite hvor haren hopper. (Tapper, 2004) Den kan også lese på kroppspråket om hvilket dyr som er det eldste eller svakeste i en flokk. Ulven legger alltid ned det byttet som det er størst sjanse for å beseire.

(Discovery channel, 2004)

Det er nok en av grunnene til at hunder samarbeider så godt med oss, og alle som har trent hund har vel oppdaget hvor mye lettere hunden lærer av kroppsmimikken vår enn av ordene våre. En stor del av en hunds liv består av å iakttta omverdenen. Og skjer det noe som kan være av interesse for den kommer den umiddelbart. (Tapper, 2004)

Når det gjelder vår oppfattelse av hunden og dens språk, har vi som sagt ikke mulighet til å oppfatte alle små og sammensatte signaler som en annen hund ville gjort. Samtidig har det meste av litteraturen tatt ting ut av sammenheng. For eksempel så sier en at ørene frem er tegn på dominans og ørene tilbake er tegn på underlegenhet. Dette stemmer til en viss grad, men ørene frem kan like gjerne være en konsentrert hund som en dominant hund, og hvordan er resten av kroppen her? Veldig mange av hundens visuelle signaler er konsentrert rundt kroppen på hunden, nemlig fordi hunden skal kunne kommunisere over større avstander. Skal en forstå hunden må en se alt i sammenheng, inkludert kropp, lyd og bevegelse. Om ikke det er vanskelig nok så har litteraturen konsentrert seg om dominans, underlegenhet, aggresjon og redsel, og helt sett bort i fra glade, triste, vennlige og omtenkssomme hunder, noe hunder

faktisk kan være. Noe annet som spiller inn på vår oppfattelse av hunden er vår generelle erfaring med hunder. Om vi er vant til hunder har vi større toleranse for hva hunder måtte finne på enn om vi er helt uerfarne og kanskje til og med litt redde. En glad hund som kommer løpende mot en, kan fort oppfattes som truende for en person som er redd for hunder. (Tapper, 2004)

Kilder:

Andersson og Wiklund, Våre Jakthunder, 1997

Discovery Channel, Program om ulver i Yellowstone nasjonalpark, 2004

Ingrid Tapper, Etologiboken om hundars beteende, 2004

Norsk Kennel Klub`s Kompendium for Karaktertestdommere, 14.04.2005

www.canis.no, jakthundforum, 08.04.2005

www.canis.no, rasevelger, 08.04.2005

www.genetica.se, Raseprofiler Irsk setter og Vorstehhund, 22.04.2005